

אבנרי לשפירא: „אני מצטער שכאשר אני

משבח אותך פעם, גם זו לא אמת!

אורי אבנרי: אני לך משהו על כך. אין זה תפקיד שלך, או של עורך דין אחר, לומר: אני חושב שאתה אשם, ולכן אני עושה „עיסקה“ עם המשטרה. אם אתה חושב, ואפילו יודע, שהקליינט שלך אשם, ואתה סבור שאתה מסוגל להביא לי זיכוי — תפקידך כעורך דין הוא להביא לי זיכוי נכון?

זכותו של האיש, גם האשם, כמדינת החוק שלנו, היא שעורך דין יילחם על זיכויו, בכל האמצעים.

אתה יכול לתת לו את העצה הזאת משני טעמים. אם אתה אומר: אני חושב שאתה תפסיד במשפט, מה שלא יהיה, ולכן מוטב שתעשה מראש הסכם עם המשטרה להודות בפרט אחד כדי שתצא בעונש יותר קל, או ההצעה שלך היא נכונה וסבירה. אבל אם אתה נאלץ להגיד לו: אני יכול להוציא אותך זכאי אם ננהל משפט שיימשך הרבה חודשים ויעלה הרבה מאד כסף; אבל מכיון שאין לך כסף, מוטב שנעשה משפט קטן, תודה בסעיף אישום קלים ואני אנסה להשיג לך עונש קל — אני חושב שזה לא בסדר ונגוד את רוח השיטה החוקית שלנו. זוהי בדיקת הנקודה שעליה אנחנו מדברים.

אילו היה קיים „סניגור כללי“, הרי נאשם כזה, שאיננו מושפע באמצעים, לא היה הולך לעורך דין פרטי, אלא היה פונה לסניגור חי כללי, וזה היה מעמיד לרשותו את האמצעים שיש לציבור לגילוי הוכחות, להכאת ראיות, ליעוץ משפטי, לניהול משפט כמו שצריך.

יש להעמיד לרשותו את אותם אמצעים משוכללים העומדים לרשות התובע, לרשות המאשים, המדינה. מול המנגנון המשפטי של המדינה יעמוד המנגנון המשפטי של הציבור, הציבור שהנאשם שם הוא חלק ממנו.

רעיון זה התגשם בכמה מדינות. אינני יודע אם יש כבר

להלן נאומו של אורי אבנרי על הצעת החוק ממשלתית לעזור למיקרי-סעד לנהל משפטים באמצעות „לשכות סעד משפטיות“.

אורי אבנרי: שר המשפטים אמר שוהי הצעת החוק שמומן הגיעה לפרקה. גם אני סבור שהיא הגיעה מומן לפרקה, אבל היום היינו צריכים כבר להיות כמה צעדים לפנייה.

אין שוויון בבית המשפט!

התודעה הסוציאלית והמשפטית במדינתנו כבר הגיעה לרמתן של אותן מדינות בארצות הברית, שהתקינו את ה"מוסד ששמו "public defender" — "פרקליט הציבור", או "הסניגור הכללי".

ואם כי אני יודע שזה לא יושג בשבועות הקרובים, וגם לא בחודשים הקרובים — אני רוצה להרים שוב את קולי ולהשמיע את הרישעה להקים מוסד זה, שבלעדיו אין שוויון בפני החוק.

העקרון הבסיסי הזה של מדינת החוק, ש"הכל שווים בפני החוק" — הריהו דומה ל"אותה אימרה מפורסמת האומרת שיש שוויון סוציאלי בפארים: גם העשיר וגם העני רש"אים ללון מתחת לגשרים.

לא יכול להיות שוויון בפני החוק, כשהעשיר יכול להע"סיק עורך דין יקר, ממולח ומיקצועי, עם מנגנון משפטי גדול במשרדו, והעני אינו יכול להרשות לעצמו עורך דין

דרוש: סניגור ציבורי

או אולי לא היינו מגיעים עדיין לשוויון מוחלט בפני החוק — אבל היינו לפחות מתקרבים לשוויון כזה.

פיצויים לנאשם שיצא זכאי

ומכאן לעניין שני: זכות הנאשם שיצא זכאי לפיצויים. כבר הזכיר חבר הכנסת ארידור את הצעת החוק שלו, שאני אחד מחסידיה הנלהי בים, ולוא רק מפני שהגשתי בכנסת הקודמת אותה הצעת החוק עצמה.

אני תמה: עמד פה חבר הכנסת ארידור, ונימק הצעת חוק. שר המשפטים השיב, ואו קרה דבר שבמשך חמש שנות נוכחותי בבית הנהל גנמה לי שלא קרה אף פעם אחתי והוא שהשר השתכנע באמצע נאומו שמה שהוא הציג בראשית הנאום הוא איננו צריך להציע בסוף הנאום. בראשית הנאום הציג השר להסיר את הצעת החוק מ"סדר היום, ובסוף הנאום הציג להעבירה לתעדה. ואני מש"בח אותו על כך.

שר המשפטים יעקוב שמשון שפירא:

זו לא אמת. **אורי אבנרי:** זו לא אמת! אני חושב שהנוכח חים כאן זוכרים זאת. אני זוכר שבסוף הנאום אתה הצעת להעביר את זה לוועדה, ואני אומר זאת ל"שבחך.

שר המשפטים יעקוב שמשון שפירא:

אינני זקוק לשבח על דבר שאיננו אמת. **אורי אבנרי:** אני מצטער על כך שכאשר אני פעם משבח אותך, זאת לא אמת. חבל. נגיד כך: הקואליציה החליטה להסיר את הצעת החוק מסדר היום, ואתה הצעת, בסוף נאומו, להע"ביר את הצעת החוק לוועדה. וזה טוב מאוד, מפני שהצעת החוק היא נכונה וצודקת.

אדם חייב לקבל פיצוי, אם מנגנון המדינה האשים אותו מתוך טעות, והאיש יצא זכאי, ולא רק מחוסר הוכחות, אלא יצא זכאי ממש. הוא צריך לקבל פיצוי, לא רק את שכר טי"ח חת עורך דין שלו, אלא גם פיצוי על עינויי הדין, ועל המעצר.

שר המשפטים הציג להעביר את זה לוועדה. קם יושב ראש הקואליציה והתנגד.

ליושב ראש הקואליציה מותר להתנגד להצעת שר המש"פטים. מה שאני תמה הוא שמאו עברו 13 יום, והדבר לא הגיע עדיין להצבעה.

אני תובע שגם הצעת החוק היא תגיע לדין ולהצבעה, ואני מקווה שהצבעה תהיה חיובית. מפני שזה נוגע לאותן עקרונות: שלפני כס המשפט צריך העני להיות בעל אותן הזכויות כמו העשיר, ולא רק בתיאוריה, אלא גם ב"פרקטיקה.

סקר מעודכן המלמד באיזו מידה זה הצליח באותן מדינות שבהן התגשם, מה המגרעות שנתגלו, וכמה זה עלה לציבור. אך ברור שוהי דרישה של צדק אלמנטרי, שלא יירד כל כובד המישקל של מנגנון המדינה על נאשם, אפילו נאשם עשיר, קל וחומר על נאשם עני. והרי רוב הנאשמים הם עניים, העומדים חסרי יסע מול המנגנון הזה.

עושים עיסקה עם המשטרה

כמה נאשמים מורדים באשמה, או עושים "עיסקה" עם המשטרה, או עם התביעה ה"

שוויון האזרחים בפני החוק הוא סיסמה ריקה — כל עוד אין הגנה משפטית לעניים!

כללית, להודות בחלק מן האשמה, פשוט מפני שאינם יכולים לנהל משפט אמיתי?

אילו עמדו להם האמצעים, יכלו אולי כמה מהם לזכות בכל סעיפי כתב האישום. והרי זה מה שהחוק מאפשר ב"תיאוריה, וצריך היה לאפשר להם בפרקטיקה: להתמודד על כל סעיפי כתב האישום, ולנסות להפריך את האשמותיו של התובע הכללי. תחת זאת הוא הולך לפקיד התביעה, או ל"קצין המשטרה, ועושה אתו "עיסקה": הוא מודה בסעיף אישום יותר קל, תמורת ויתור על סעיף אישום יותר חמור. זהו דבר של יום ביומו; זהו חלק מן המציאות המשפטית.

עורכי הדין היושבים פה אין ביניהם אף אחד שלא אמר פעם לקליינט במשפט פלילי: ייתכן שאילו ניהלתי משפט ארוך ויקר, הייתי מוציא אותך זכאי, אבל מכיוון שאין לך כסף, אני מציע לך: תודה בנקודה כלשהי, ונעשה "עיסקה".

אין אף עורך דין אחד שלא עשה זאת. **שמואל תמיר:** לא קרה שיעצענו לאדם לא אשם שיאמר „אני מודה באשמה“.

כלל, או שיצטרך להיזקק לאותם עורכי דין הגובים שכר טיחתו נמוך.

כשהשיטה המשפטית כולה מבוססת על הת"מודדות בין שני צדדים, והשופט הוא למע"שה כמעט מעין שופט בתחרות ספורט — ר"זאת השיטה המשפטית הנהוגה אצלנו, הבר"י טיח — כי אז לא ייתכן שוויון כשבצד אחד מופיע מתאגרף במשקל מאה קילו, ובפפותיו מלאות בעופרת, ומצד שני מופיע מתאגרף במשקל נוצה.

כך במשפטים אזרחיים. ולמרות ששר המשפטים, בהצעת חוק זו, מציע תיקון ניכר של המצב הקיים — הרי זה עדיין רחוק מליצור מצב של שוויון. יכול שר המשפטים לטעון — יכול כל אדם לטעון — ששהיון אבסולוטי כזה הוא אידיאל אפלטוני בלתי מושג. היינו צריכים כיום להיות הרבה יותר קרובים להשגת אידיאל זה.

הגנה לכל נאשם!

ואם הדברים כך במשפט אזרחי — על אחת כמה וכמה במשפט פלילי. פה יש אי שוויון משווע, הבולט לעיני כל אדם המודמן אי פעם לבית המשפט פלילי.

מצד אחד מתייצב המנגנון העצום של המדינה, המשופע בכל האמצעים הטכניים המודרניים, בכל כוח האדם הדרוש: המשטרה, התביעה הכללית, המכשירים הטכניים החדישים שיש היום לגילוי פשעים.

מולו מופיע מי?

במיקרה הטוב ביותר נאשם עם עורך דין, ללא כל אמ צעים. במיקרה הרע ביותר — נאשם בלי עורך דין, או עורך דין שמונה לו על ידי בית המשפט. אם מונה על ידי בית המשפט — יש להניח שהוא עשה כמיטב יכולתו. אבל בתדאי איננו יכול להתמודד עם המכונה האדירה ש"מולו.

בעייה זו קיימת בכל העולם, וטובי המחוקקים והמשפטי גים בעולם נותנים דעתם עליה. והפתרון שהוצע, הפתרון שהוגשם בחלק מהמדינות, הוא צעד ניכר קדימה. הוא איננו מאזן את אי השוויון הזה: אך הוא מקטין אותו במידה רבה.

וזהו: שמול המנגנון הקבוע של התביעה הכללית, על חוקריה, תובעיו ומשפטניו, יעמוד מנגנון קבוע של הסניגוריה הכללית, על משי פטניו וחוקריו שלו. שמול החוקר המשטירתי יעמוד החוקר הציבורי, שגם הוא יהיה שפיר המדינה, שתפקידו להוכיח — אבו ניתן להרי כיה — את צידקתו של הנאשם.